

Nr 31.

Av herr **Reuterskiöld**, *angående skrivelse till Konungen med begäran om utfärdande av instruktion för försvarskommissionen i vissa angivna syften.*

Att Sveriges rike icke kan erhålla den för sin egen ostörda och lugna utveckling och för uppbarandet av sitt medansvar för den europeiska kulturen nödiga tryggheten och säkerheten utan en egen här och flotta av den beskaffenhet, att dessa maktmedel i farans stund verkligen bestå provet och visa sig för sitt ändamål fullt effektiva, det är en självklar och till sin riktighet omedelbart insedd sats för en var, som utan förutfattad mening och utan förbundna ögon reflekterar över den faktiska ställningen i världen.

Men lika uppenbart är, att den härorganisation, som fick sin högsta utveckling i 1914 års värnpliktslag, numera icke håller måttet och efter all sannolikhet skulle helt svika och brista vid första allvarliga påfrestning. Att ingå i någon närmare undersökning av grunden och orsaken härtill, torde icke vara behöfligt, om man allenast betänker, att en stående värnpliktsarmé lika väl som — och kanske rent av mer än — vilken annan stående armé som helst för bevarad duglighet kräver en sträng, ja järnhård disciplin, men att efter svensk hävdvunnen uppfattning just i fråga om värnpliktsarmén den alldeles motsatta meningen gjort sig gällande, att disciplinen måste för den mildras, en mening, som senast kommit till uttryck i nya strafflagen för krigsmakten, som väsentligt lossat det sammanhållande bandet i medborgarhären. Den tyska värnpliktsarmén förblev stridsduglig och obesegrad, så länge den gamla disciplinen kunde upprätthållas, och de nya engelska och amerikanska värnpliktsarméerna fingo sin kraft just genom den ovanliga och stränga disciplin, som infördes i och med deras upprättande — den franska, vars medborgardisciplin knappast

torde hava varit större än den svenska arméns, visade sig icke vara med dessa andra jämförlig. Sammanstörtandet av den tyska hären visar emellertid ännu ett, som kan vara skäl för oss svenskar att i tid beakta, nämligen att den stränga disciplinen i en värnpliktsarmé är ett tveeggat svärd, som genom allt för långvarig användning lätteligen spränger de egna leden. En sträng disciplin är möjlig och effektiv i en under krigets tryck bildad värnpliktsarmé, men om den användes även under fred, breder sig ett medborgerligt missnöje efter hand ut i allt vidare kretsar, ett missnöje, som förr eller senare under ett långvarigare pressande krig framkallar en reaktion med arméns oduglighet som följd, varemot om under fred disciplinen mindre strängt upprätthålles, såsom hos oss alltid lärer bliva fallet, vid krigets början både en skärpning och ett bibehållande därav skulle medföra lika fara för arméns stridsduglighet.

Slutsatsen av de erfarenheter, världskriget givit, sedda icke ur militärteknisk synvinkel utan ur politisk och social, blir den, att lika ofrånkomlig som en värnpliktsarmé är, då det gäller att uppställa masshärar, lika ofrånkomligt blir det, att för denna armés segerduglighet så ordna härorganisationen, att medborgarhärens kraft icke är förbrukad redan vid krigets början. Militärtekniskt föreligger då det till synes synnerligen svåra problemet att först vid krigets början skapa denna masshär och dock så ordna saken, att densamma icke behöver allt för lång utbildning för att bliva tekniskt användbar. Måhända skall problemet förklaras olösligt, men erfarenheterna från England och Amerika peka dock i motsatt riktning, och det vore säkerligen att tänka alldeles för lågt om vår svenska officerskår, därest man trodde, att den icke skulle mäktas från rent svenska synpunkter och med hänsyn till Sveriges geografiska och militära läge giva en rent svensk lösning. Det kan hända att man därvid måste gå fram utan att äga positivt stöd av utländsk erfarenhet, men å andra sidan visar varje nytt krig, att den part till sist vinner, som har något nytt och förut oprövat att sätta in i striden.

Den av Kungl. Maj:t tillsatta försvarskommissionen tyckes huvudsakligen hava inriktat sitt arbete på avskrivning av det n. v. försvaret och därefter vilja avvakta utvecklingen i utlandet, innan den måhända övergår till att söka skapa ett nytt svenskt försvar. En sådan arbetsanordning kan icke vara lyckosam för landet. Den sannolikt ganska korta tid, som står oss till buds för reorganisation av vårt härväsen, borde tvärtom omedelbart begagnas i första rummet till positiva förslags utarbetande, om än vid sidan därav nödig uppmärksamhet måste ägnas frågan om sådan nedsättning av den n. v. värnplikten, att icke upplösningens ande må undergrävas även det nya, som skall och måste komma. Det torde därför

knappast återstå annan utväg, än att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t framlägger önskemål och riktlinjer för en ny härorganisation. Häre mot kan icke invändas, att riksdagen saknar militär sakkunskap och insikt, i ty att utgångspunkten och ramen för hela arbetet icke bör vara militärisk utan tvärtom politisk. Felet i det arbete på härorganisationens område, som hittills utförts i Sverige, synes just vara, att man först och sist frågat, vad militärerna kräva, och därigenom, då man omöjligen kunnat undgå att taga hänsyn till politiska förhållanden, också tvungit militärerna att med mer eller mindre förtäckt reservation forma sina krav efter politiska möjligheter, vilket medfört, att ingen vet, vad militärerna verkligen och rent militäriskt skulle kräva. Riktigare synes vara, att de politiska organen fastställa den grund, på vilken sedermera militärsakkunskapen må fritt bygga olika förslag, varefter det till sist åter blir politikens sak att, med hänsyn till landets ekonomiska bärkraft, bestämma sig för det ena eller andra av dessa.

Att den grund, varpå härorganisationen *för krigstid* måste byggas, icke kan vara annan än värnplikten, ligger i sakens natur, så länge masshärar måste åstadkommas. Men därmed är, såsom redan antytts, ingalunda givet, att så också måste vara *för fredstid*. Tvärtom synes det vara ett bestämt och för hela vår utveckling nödvändigt önskemål, dels att Sverige för fredstid håller en stående armé och flotta, byggd på annan grund och duglig att, vid hotande eller utbrutet krig, avskräcka eller fördröja angreppet så länge att värnpliktsarmén hinner efter förut bestämd plan bildas, dels att redan i fredstid den blivande värnpliktsarmén erhåller en viss kortare tids övning, på vilken sedermera den vidare utbildningen kan byggas. Att i fred *flottan* torde böra i första hand tillgodoses, synes av det skäl vara riktigt, att det vid hotande krig i första hand beror av den, huru lång tid riket kan påräkna för krigsorganisationens trädande i funktion. Men även en armé av viss styrka och framför allt tillräckligt antal befäl måste under freden bildas och underhållas. Vad särskilt officerskåren och överhuvud befälet angår, är härvid av största vikt, att dels befäl icke utövas av personer, som både till ålder och bildning stå under dem, över vilka de hava befäl, dels befälet så långt möjligt bevarar samband med och verksamhet inom det civila livet och även där har tillfälle att göra sig gällande. Det kan låta både kätterskt och lekmanamässigt, om man påstår, att en av värnpliktsarméns största svagheter legat i den isolering, som med den samma följt för officerskåren, på samma gång denna formellt öppnats för alla, men icke desto mindre torde påståendet vara riktigt. Ju mera av de gamla regementenas inre solidaritet kunde återuppväckas, vilken ytterst sammanhängde med deras sam-

hörighet med förläggningssorten, desto säkrare skulle militärens gamla auktoritet återuppstå och därmed en säker utgångspunkt vara vunnen för den krigsorganisation på värnplikens grund, som alltid måste bliva det yttersta medlet. Beträffande åter fredsstyrkans trupp vore önskvärt, att densamma vare sig genom jordinnehav eller på annat sätt kunde förläggas å landet och sålunda, i likhet med den gamla indelta truppen, bliva ett faktiskt skydd även för orterna till upprätthållande av ordning och säkerhet i dessa. Huruvida detta önskemål kan vinnas och i så fall på vad sätt utan att truppens militära användbarhet går förlorad, är givetvis en fråga, som måste särskilt undersökas.

Innan över huvud grunden för den stående fredsarméns organisering kan bestämmas, måste även åtskilliga andra spørsmål förberedelsevis besvaras. Särskilt synes härvid, om man, såsom naturligt är, riktar tanken på en frivillig rekrytering, böra undersökas, om och vilka möjligheter finnas att giva tjänsten nödigt medborgerligt anseende och erforderlig anknytning till framtida försörjning. Det nuvarande volontärsystemet torde allmänt erkännas vara odugligt, men därav följer icke, att varje sådant system måste så vara. Tänkbart vore att i viss utsträckning införa ett slags indelningsverk på ny grund med jord, som staten anskaffar, såsom avlöning och med skyldighet för t. ex. kommunerna att skaffa av vederbörande godkänt folk; likaså vore tänkbart att låta samtliga statens kommunikationsverk rekryteras uteslutande av dem, som fullgjort viss militärtjänst, men såväl båda dessa som andra möjliga utvägar måste närmare prövas till sina verkningar och sina såväl administrativt och civilt som militäriskt nödvändiga förutsättningar; att på förhand helt avvisa dem, därför att de icke tilltala militärerna eller kommunikationsverken vore lika oklokt som oriktigt, först efter en fullständig utredning kan lämpligheten bedömas. Skulle det visa sig nödigt att åtminstone delvis tillämpa ett system med uttagande på frivillighetens eller tvångets väg av ett mindre antal värnpliktiga, måste även detta systems förutsättningar och verkningar ingående prövas.

Av framlidne överstelöjtnant Hjalmarsons hand finnes utarbetat ett utkast från militärisk synpunkt till omorganisation av armén, vilket utkast här, med den avlidnes i livstiden meddelade uttryckliga tillåtelse, bifogas. Utkastet har förtjänsten att komma från en i praktiska värv prövad truppofficer, och det torde böra erinras att, när det gäller arméorganisatoriska frågor, den praktiska truppofficerens mening synes hava minst lika berättigat anspråk på beaktande som någonsin generalstabs-officerens; i varje fall är det endast till fördel, att bådas meningar bliva höjda.

Naturligtvis kunna andra lösningar tänkas än den här ovan antydda. Huvudsaken är dock att såväl detta som andra positiva uppslag utan dröjsmål upptagas till prövning och utredning. Till vinnande av detta mål hemställes,

att riksdagen, med överlämnande av här bifogade utkast, ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utfärdande av sådan instruktion för försvarskommissionen, att denna *dels* omedelbart och oberoende av folkförbundsfrågorna går i författning om utredande ej mindre av här antydda spörsmål, än även av andra liknande frågor, som kunna sammanhånga med en *effektiv reorganisation* av här och flotta med starkt begränsad övnings-tid i fred för de värnpliktige, fullständigad värnplikts-utbildning vid krig, fredsstyrkan byggd på principen om yrkesarmé, fast befälskår och en stark alltid färdig flotta, *dels* samtidigt inriktar sitt arbete på framläggande *inom närmaste tid* av positiva förslag till grunder för en ny härordning.

Stockholm den 20 januari 1920.

C. A. Reuterskiöld.

Bilaga.

Boden den 11. april 1919

Herr professor Reuterskiöld, Uppsala.

I överensstämmelse med professorns önskan skall jag här nedan angiva huvuddragen av, hur jag tänkt mig, att vår *armé* borde reorganiseras. Det fasta försvaret och försvaret till sjöss är en fråga för sig, ehuru naturligtvis intimt sammanhängande med arméfrågan. Det är ju särskilt icke otänkbart, att försvaret till sjöss inträder i ett helt nytt läge på grund av ändrade politiska förhållanden vid Östersjön.

Skola vi hava en armé, måste denna vara effektiv och ett säkert verktyg i regeringens hand, vilken denna regering än må vara, och ej blott för den händelse vårt land anfalles, utan även med hänsyn t. ex. sådana förhållanden som rätt, vad oss vidkommer, under världskriget eller vid fara för krig. Med det senare hänsyftar jag på, att en säkerhetsstyrka skall finnas tillgänglig, även utan att en sådan vidlyftig apparat som en mobilisering, helt eller delvis, med dess alla konsekvenser måste tillgripas. Detta kan vinnas endast genom att hava ständigt i tjänst liggande *utbildad* trupp, vilket återigen erhålles antingen genom att äga en ren yrkesarmé eller genom anordningar beträffande de värnpliktigas övningar. Dessa senare måste emellertid då vara så långa — minst så långa som våra nuvarande — att man torde nödgas bortse från denna senare utväg, även om man skulle uppdelat den årliga rekrytklassens tjänstgöring i omgångar förlagda till olika tidsperioder.

Jag kan emellertid icke tänka mig ett starkt försvar för ett land i vår ställning utan användande av värnplikten. Men det är också givet, att, skall värnplikten utgöra en dylik kraftkälla, så måste den grunda sig icke allenast på ett lagbud, utan vara uppbyren av hela folket och anses vara lika nödvändig för tillvaratagandet, tillgodoseendet och tryggandet av landsintressena, som, om jag så får säga, förskaffandet och tryggandet av existensmedlen för den enskilde. Är detta icke förhållandet, blir värnplikten som grundval för försvaret lätt nog det samma som att bygga på lösan sand. Man behöver ju dock därför icke gå till den ytterligheten att anse värnplikten alldeles otjänlig och därför helt och hållet kasta bort den. Sådana omständigheter kunna ju alltför lätt inträffa, att folket själv vill och inser, att det måste gripa till vapen. Det vore förfärligt, om det då skulle komma till insikt om, att det icke tjänar något till, enär det icke kan

bruka dem. Å andra sidan är ju värnplikten ett tveeggat svärd, vilket nogsam- märkes i våra dagars inbördes strider, men det vore säkert att kasta yxan i sjön, om man icke ville betjäna sig av värnplikten, därför att detta svärd kan vända sig mot myndigheterna. Vi kunna väl alltid räkna med att majoriteten av vårt folk och särskilt den delen, som sitter inne med de verkliga kvalifikationerna, är den, som håller på lagligheten och ordningen, och det vore orätt mot denna del att ej lära dem vapnets bruk, ty i, om jag så får säga, knytnävskam- ken kan det ju hända, att denna del skulle komma att ligga under. Är emeller- tid värnpliktsidén icke fast rotad i folkmedvetandet, så är det oriktigt att bygga på den som *ensam* grundval. Det är lika orätt att säga: värnplikt eller värv- ning. Detta kardinalfel begick man hos oss genom försvarsorganisationen 1901, mahända icke formellt, eftersom man i planerna bibehöll en stor värvad styrka, men i verkligheten eller åtminstone med hänsyn till det sätt, på vilket värv- ningen som anskaffningsgrund ordnades. Anledningarna till detta felgrepp be- höva icke här beröras; det är nog att konstatera faktum.

Ledd av den uppfattningen, att yrkesarmé och värnplikt måste hos oss bilda en varandra kompletterande grundval för försvaret, hade man intill 1901 bibehållit båda delarna. Med avseende på yrkesarmén hade man säkerställt dess tillvaro genom användandet av det sedan ålder tillämpade värvningssättet, indel- ningsverket; blott för en ringa del användes värvning i kontinental bemärkelse. Med avseende på värnplikten vidtogs den förändringen, att övningstiden utsträck- tes, så att de värnpliktiga ej skulle utgöra en formlös hop, utan kunna som me- nige män ingå i ledet *omedelbart* vid en mobilisering. Förut torde man hava tänkt sig de värnpliktiga som en först senare tillkommen förstärkning. Utbild- ningstiden var emellertid för kort för att ens nödortfoga militära färdigheter skulle kunna inhämtas.

Som ovan är nämnt, borttogs 1901 visserligen icke yrkesarmén, utan det var endast, principiellt sett, anskaffningssättet, som ändrades genom indelnings- verkets ersättande med värvning. I stället för ungefär 25,000 indelta soldater skulle det finnas omkring 15,000 värvade volontärer. Yrkesarméns bibehållande underströks därigenom, att, då riksdagen nedsatte den föreslagna övningstiden för infanteriet och vissa andra truppslag från 365 dagar till 240, så kompensera- des detta genom en ökning av det i Kungl. Maj:ts förslag upptagna antalet volontärer. Värvningen har emellertid alltid hos oss betraktats med ringaktning och misstro; och som bekant felslog den så gott som helt och hållet med påföljd, att den nya yrkesarmén existerade huvudsakligen på papperet och gör så allt- jämt. Det lilla, som finnes av manskapsstyrkan, kan icke ens kallas för »le beau reste».

Jag är av den bestämda övertygelsen, att yrkesarmé och värnplikt måste alltjämt ingå i vår försvarsorganisation. Det gäller då att se till

med avseende å yrkesarmén, vilken storlek den bör hava, på vad sätt yrket bör vara till finnandes, och huru denna yrkesarmé bör anskaffas; samt

med avseende å värnplikten, huru densamma skall taga sig uttryck under fred och huru den skall tagas i anspråk under krig.

Därjämte uppställer sig frågan, huruvida de båda parterna skola vara från varandra fristående eller om de skola sammansmältas till ett helt.

Den senare frågan skall jag först beröra.

Åtskilliga förhållanden skulle kunna tala för, att de hållas i sär från varandra:

Skall armén användas vid sådana *inrepolitiska* förhållanden, som kräva ett tillgripande av våld, så sker detta naturligtvis lättare, om yrkesarmén är en fristående del, liksom man torde kunna antaga, att en dylik armé är ett villigare och pålitligare verktyg i en regerings händer vid här åsyftade tillfälle, än en värnpliktsarmé, där sannolikt de olika åskådningar äro representerade, som föranleda våldets ställande mot våld. Inom parentes vill jag nämna, att bestämmelsen i värnpliktslagen om mobilisering av värnpliktiga för stillande av uppror o. d. alltid synts mig förhatlig rent principiellt, förutom att det är en otillfredsställande anordning, vid vilken även här värnpliktens »tveeggade svärd» kan komma till synes. Mina erfarenheter från Finland hava endast skärpt mina åsikter i detta hänseende. Härmed vill jag ingalunda hava sagt, att jag för min personliga del, därest jag ställdes inför ett dylikt predikament, skulle tveka att använda all min myndighet för att göra anordningen så effektivt verkande, som det vore möjligt -- men det är endast när det är fråga om rena uppror, som man behöver taga i så hårt, att man skjuter ihjäl sina landsmän.

Även för användning med anledning av *yttrepolitiska* förhållanden är naturligtvis yrkesarmén ett mera lätt till hands varande verktyg, men den torde hos oss aldrig kunna påräknas uppgå till en sådan styrka, att den vid här åsyftade tillfällen kan bliva någon faktor att räkna med. Här måste värnplikten även tillgripas, och då dessa förhållanden väl äro de, med anledning av vilka en armé framför allt har sitt existensberättigande, så synes det vara förmånligast, att yrkesarmén och värnplikten äro organiserade till ett gemensamt helt. Denna omständighet hindrar emellertid icke på något sätt, att yrkesarmén eller åtminstone en avsevärd del därav kan, så att säga, vid behov dragas ur den gemensamma organisationen för ett självständigt uppträdande. Anordningarna härför behöva icke vara så komplicerade.

Alltså, liksom vi förut haft systemet »stam och beväring», så böra vi alltjämt tillämpa detta system. Huru detta nu skall ordnas i fred sammanhänger på det intimaste med de tänkta anordningarna i krig. Detta har jag även för ögonen i den följande framställningen, men det skulle bliva för långt att här redogöra för sammanhanget. Jag utesluter därför en dylik redogörelse och får även bedja professorn om ursäkt för andra hopp», som i det följande bliva nödvändiga för att ej bliva alltför vidlyftig. Jag torde nog i alla händelser komma att bliva vidlyftigare än vad professorn tänkt sig.

Det synes mig, att vi arbeta med en synnerligen stor fredsapparat, en omständighet, som torde hava sin grund i dels den berättigade strävan efter en lättare övergång från freds- till krigsfot, men dels även i en alltför utpräglad byråkratism och en sannolikt på ett visst misstroende vilande tveksamhet eller motvilja att använda vad man skulle kunna kalla reservpersonal, även i fred. Detta förhållande tager sig åter uttryck i en talrik aktiv personal och har haft till följd en arbetets uppdelning på alltför många händer. Detta har icke hindrat, att personalen varit upptagen, men det är onödigt mycken personal, som är upptagen, ty det finnes inom det militära mycket, som tager lika mycken tid och arbete i anspråk, om det utföres i småportioner, som om det utföres i större skala. Detta

förhållande har inflytande på beräkningen av »stammens» storlek, åtminstone inom vissa grupper.

Till den nämnda »stammen» torde böra räknas dels *rena yrkesmilitärer*, dels *yrkesutbildat befäl på reservstat*. Denna »stam» anser jag böra vara fördelad enligt följande grunder vid en reorganiserad armé.

A. Yrkesmilitär.

1) *Generalspersoner*, som äro erforderliga för arbetet i fred, varvid antalet beror på dels arméns indelning i större enheter i fred, dels organisationen av den högre krigsledningen och förvaltningen.

Generalspersoner, som äro avsedda att i krig föra befälet över styrkor, samsatta av flera av de största fredsenheterna (arméfördelningarna).

Hela denna personalgrupp anser jag är för fåtalig. Två eller möjligen tre generalspersoner — detta sammanhänger med kavallerifrågan — torde i verkligheten ytterligare behövas.

2) *Överstar* med hänsyn till det antal regementen, som ingå i fredsarmén, och med beräkningen en överste per regemente.

Andra överstar än regementschefer vid generalstaben, arméförvaltningen och intendenturkåren m. fl. beroende på arbetsorganisationen härstädes. Generalstaben är för knappt tillgodosedd; vid intendenturen kan indragning ske. Militäröverken äro ej tillgodosedda.

3) *Övriga officerare och underofficerare* till det antal, som är oundgängligen nödvändigt för fredsarbetets gång och utbildningens bedrivande. Här torde en väsentlig minskning i nuvarande antal kunna äga rum, synnerligast genom att personalen vid regementena sammanföres till ett färre antal underavdelningar i fred än vad nu är fallet, då regementet är indelat enligt krigsorganisation. Ett dylikt sammanförande kan ske icke endast utan olägenhet utan t. o. m. till bättnad för utbildningen, dels därigenom att med nuvarande organisation handräckningspersonalen högst väsentligen ökas, dels därigenom att man erhåller för viktiga övningar lämpligare truppförbandsstyrka.

Jag uppskattar denna minskning vid regementena till minst hälften av nuvarande officers- och underofficerskårer.

4) *Underbefäl av manskapet* (korpraler, furirer) till det antal, som är oundgängligen nödvändigt företrädesvis för utbildningens bedrivande.

Därest studenternas värnpliktstjänstgöring liksom reservunderbefällets ej avsevärt minskas, kan här ifrågavarande befälskategori reduceras minst i samma proportion som är nämnd rörande officers- och underofficerskårerna och sannolikt än kraftigare.

Saken sammanhänger emellertid även med anställnings- och avlöningssättet. Bliir detta »indelt» vare sig helt och hållet eller till en del, så torde den indelta delen behöva en så stor uppsättning, att hela denna del ej *ärligen* behöver in-kallas till längre tjänstgöringsperiod.

Utgår avlöning på sätt nu sker och civilanställning skall användas som lockelsemedel, behöver likaledes en viss ökning utöver det för utbildning erforderliga antalet, enär personalen någon tid före avgången ur militärtjänst behöver genomgå provkurs eller särskild utbildningskurs eller dylikt. Skall utsikt till *god* anställning erhållas, fordra dessa kurser sannolikt en tid av bortåt ett år.

5) *Meniga*, i första hand till det antal, som erfordras för att rekrytera resp. befälsgrupper. Men därjämte måste antalet beräknas med hänsyn till vad jag i början nämnde i fråga om en lätt tillgänglig säkerhetsstyrka. Kostnadsfrågan kommer naturligtvis att tvinga till stark begränsning. Att ens närmelsevis komma upp till den forna indelta styrkan torde vara utslutet. Beräknas det, att varje dylik karl nu skulle kosta staten i genomsnitt 1,000 kronor per år — förut torde den indelte icke hava kostat staten + rotehållaren mer än omkring 250 kr., om ens det — så blir det för 12,000 man tolf millioner kronor.

Anställningsättet torde utöva ett väsentligt inflytande på denna fråga.

Jag har intet förtroende till värvning i större skala. Dels torde numerären icke kunna hållas fulltalig; dels äro s. k. obefordrade volontärer en styggelse på ett regemente, ty de utöva ett högst fördärligt inflytande på omgivningen. Den militära tjänsten intresserar dem icke, då de märka, att de icke hava utsikt till befordran, men man har ingen annan utväg än att hava dem kvar i kasernen, tills de avgå.

Helt annorlunda ställa sig förhållandena med *meniga* anställda enligt indelningsverkets princip. Sedan de undergått den erforderliga utbildningen, syssla de med eget arbete, som intresserar dem, »på roten». Detta hindrar icke, att de när som helst äro tillgängliga, ty med nutidens kommunikationer kunna de på ett fåtal timmar vara samlade; och så pass har man alltid reda på vad som kan vara i görningen, att ej samlingen kommer försent, vare sig det nu gäller inre eller yttrepolitiska förhållanden.

Frågan är om den egendomsägande befolkningen kan förmås att återtaga indelningsverket.

Den rent ekonomiska bördan, som ålåg rotehållaren, kan ju staten till fullo ersätta på samma sätt som skedde efter 1901 — dessförinnan lämnade ju staten 40 % ersättning. På rotehållaren skulle då endast vila — förutom plikten att avstå ett stycke jord, för vilket han dock får betalt — besväret att anskaffa karlen. Då detta besvär emellertid icke skulle återkomma oftare än vart tjugonde år i regel eller med ännu längre intervaller, så lär besväret icke bliva så betungande. Även härvidlag kunde man ju tänka sig en ersättning i någon form, så framt nu icke rotehållaren skulle anse det med sin fördel förenat att på detta sätt hava tillgång till en pålitlig karl vare sig det gäller arbete eller andra förhållanden t. ex. sådana, som stå i sammanhang med tryggheten på landsbygden. Ehuru jag icke är någon vän av »samrøre», synes det mig värt att taga i övervägande, huruvida ej på detta sätt vår lantpolis kunde erhålla en välbehörlig förstärkning.

I sammanhang härmed vill jag nämna, att jag har föga förtroende för s. k. civilanställning för manskap (*meniga*, korpraler, furirer), enär det alltid torde bliva svårt för dem att få vad man kallar framtidsplatser och sådana måste man ju kunna bjuda på, om civilanställningen skall innebära någon lockelse, ty det är ju folk »i sina bästa år», som det är fråga om här, och som hava vissa pretentioner samt icke nöja sig med att komma »sist i graden» efter en hop till levnadsåldern yngre.

Man torde emellertid ej heller få binda sig vid ett avlöningsätt, utan hava olika att bjuda på.

B. Yrkesutbildat befäl på reservstat.

1) *Officerare av högre befälsgrader* (major till general) för att i krig besätta sådana poster, där yrkeskunskap är oumbärlig och där det aktiva befälet ej räcker till. Under fred fullgöras kortare tjänstgöringsperioder (t. ex. regementsövningar) för att utfylla det aktiva befälet. Antalet beror väsentligast på, hur man tänker sig storleken och sammansättningen av den mobiliserade armén.

2) *Officerare av kaptensgrad* (kompanichefer) och *underofficerare* (kompaniadjutanter) för att såväl i fred under ovan nämnda kortare tjänstgöringsperioder som vid mobilisering äga tillgång till befäl, mera kvalificerat än det som erhålles genom värnplikt.

Denna befälsgrupp (både 1 och 2) bör komma att spela samma roll av föreningsband mellan yrkesbefälet och befolkningen, som de indelta officerarna och underofficerarna till sådan båtnad för det hela förr utförde.

Den andra huvudparten i försvarsorganisationen var värnplikten.

Det allra viktigaste som vanns med 1901 års organisation var erkännandet av principen om olika utbildningstider för de värnpliktiga, beroende på dels det truppslag de tilldelats, dels den befattning de äro avsedda att göras dugliga till att beklåda. Ett i högsta grad betydelsefullt ytterligare steg i detta avseende togs 1914 genom föreskrifterna om dels studenternas, dels vissa andra för befälstjänst lämpliga värnpliktigas utbildningstid. Den principen måste fasthållas.

Infanteriet. De utbildningsgrenar, som här taga längst tid, äro skjutningarna och marschövningarna. Jag talar icke om den disciplinära utbildningen, ty sådan kan icke framdrivas i nämnvärd grad ens på den utbildningstid vi nu hava, om icke sådan inplantats hos karlen genom hans uppfostran före inträdet i den militära tjänsten. Begrepp om ordning, punktlighet och allmän lydnad kan man vanligen bibringa honom på mycket kort tid, om han ej trilskas eller man ej själv hänfaller till pedanteri! Men det är endast uttryck för en del av det, som menas med disciplin.

Marschövningarna överdrivas hos oss. Även om man lyckas drillas upp rekryten till att marschera 60 kilometer på 24 timmar, som stundom förekommer, så kan man icke komma därhän med en mobiliserad trupp, åtminstone icke förrän den ånyo erhållit långvarig marschträning och även då endast i sällsyntaste undantagsfall. Instruktionen föreskriver marschövningar på 30—40 km. och även detta är synnerligen högt tilltaget. Nöjer man sig med 30, så kan marschutbildningen (träningen) minskas och därmed tiden för densamma avkortas.

Beträffande skjutövningarna bör det ses till, om ej åtskilligt kunde undangöras vid de enskilda skjutbanorna, innan den värnpliktige kommer i militär tjänst, så att man därunder endast hade att giva honom den sista ansningen. Därest det aktiva befälet icke blir upptaget hela året av »mötena», för att begagna ett gammalt bra ord, så kunde det biträda eller delvis leda denna förberedande skjututbildning, som kanske kunde inläggas på för den enskilde någorlunda lämpliga tider. Å många håll bliver detta kanske svårt att genomföra på grund av långa avstånd m. m., men det är säkert icke omöjligt att avhjälpa.

Vidtagas här nämnda åtgärder, anser jag att 4 månader äro nödtorftligen tillräckliga för utbildningen i övrigt utom vintertjänst, under förutsättning att detta sker på sommaren. Vinterlinjen hoppas jag är för alltid död och begraven, men vinterutbildning måste rekryten undergå och för den i övrigt färdigutbildade rekryten bör denna utbildning kunna medhinnas på 3, högst 4 veckor.

På repetitionsövningarnas längd äger skjututbildningen inflytande. Kunde den en gång vunna skjutfärdigheten bibehållas genom, liksom för rekryterna, obligatoriska skjutövningar på de enskilda banorna, så att dylik skjutning ej behöver upptaga tiden under repetitionsövningen, så torde dessa kunna förkortas till de 22 dagar, som före 1901 voro fast-tällda för »regementsmötena».

Antalet repetitionsövningar får icke understiga vad nu är fastställt, d. v. s. 3, dels för att den värnpliktige må bibehålla vunna färdigheter och lära sig att röra sig i större förband, dels för att befälet, även det högre, någon kort tid skall få hantera trupper av någorlunda fältmässigt utseende.

Skola de äldre årsklasserna av de värnpliktiga vara användbara, måste även de hava någon kortare övning och mindre än nu är fastställt för andra uppbådet (15 dagar) och för landstormen (5 dagar) torde man icke kunna tänka sig, om det skall bliva något av övningarna.

Övningstiden bleve då: $120 + 22 + 22 + 22 + 15 + 5 = 206$ dagar, vartill kommer tiden för de obligatoriska skjutningarna på de enskilda banorna.

Kavalleriet. På kortare tid än nu är fastställt kan icke en kavallerist utbildas. Men därest kavalleriet erhåller en större numerär volontärer utan vakanser, kan antalet värnpliktiga, som undergår denna längre utbildning, avsevärt minskas. Antalet dagar är nu $365 + 25$ (2:a uppbådet) + 5 (landstormen) = 395 dagar.

I sammanhang härmed torde böra framhållas, att kavalleriets hästbestånd torde kunna underhållas på ett för staten betydligt mera ekonomiskt sätt än nu, nämligen genom utackordering av alla de hästar, vilka icke behövas för dressyr eller truppens utbildning, så att det blir blott under repetitionsövningarna, som hela hästantalet finnes i tjänst.

Beträffande minskandet av kavalleristyrkan må framhållas dels att detta bör avgöras under hänsynstagande till hur stor den mobiliserade armén blir, dels att den svenska skogbevuxna terrängen icke medgiver en flygspaning av ens närmelsevis så ingående art, som fallet är på kontinentens slätter.

Artilleriet. Med avseende på de värnpliktiga, som skola göra tjänst till häst, gäller detsamma som vid kavalleriet, såväl beträffande utbildningstidens längd som beträffande möjlighet till minskning i antalet värnpliktiga, för vilka den längre utbildningstiden är behöflig.

För övriga värnpliktiga, vilka utgöra flertalet, är jag övertygad om, att utbildningstiden ej behöver sättas längre än för infanteriet.

Vid fästningsartilleriet torde någon liten del av de värnpliktiga möjligen behöva en längre rekrytskola än infanteriet, eller ock ersättas med värvade.

Rörande artilleriets hästar gäller detsamma, som är sagt beträffande kavalleriets.

Ingenjörtrupperna. Här torde samma förhållande vara rådande som i fråga om artilleri av olika slag.

Flygartjänsten torde i väsentlig grad böra, åtminstone tills vidare, utföras av militära yrkesmän, medan de värnpliktiga företrädesvis fullgöra verkstads- och handräckningstjänst.

Trängen. Beträffande den beridna delen av de värnpliktiga (om sådan förekommer) gäller detsamma som om kavalleriet; rörande övriga torde infanteriets utbildningstid räcka.

Intendenturtrupperna. Samma utbildningstid som vid infanteriet.

Värnpliktigt reservbefäl. För utbildning härtill uttagas dels studenterna och närmast likställda, dels en viss procent övriga. Sistnämnda procent beräknas med hänsyn till behovet vid den mobiliserade armén och för dessa torde första utbildningstiden ej kunna sättas kortare än nu eller 310 dagar, vartill skulle komma $22 + 22 + 22 + 15 + 5 = 396$. Huruvida procenten — vid infanteriet 14 % — kan nedsättas vågar jag ej yttra mig om.

Beträffande studenterna måste målet bli att göra dem till reservofficerare, dugliga att föra upp till kaptensbefäl (kompani eller motsvarande) åtminstone vid infanteriet, ingenjörtrupperna, trängen och intendenturtrupperna. Däremot torde det icke kunna påräknas att det skall kunna anförtros dem skvadron vid kavalleriet eller batteri vid artilleriet.

Endast om denna reservbefälsutbildning bibehålles, kan det aktiva befälet minskas i så hög grad, som ovan sagts.

För studenterna är utbildningstiden nu 485 dagar, under vilken tid dock *icke* reservofficersexamen avlägges. Därtill komma sedermera 15, resp. 25 dagar i andra uppbådet och 5 dagar i landstormen.

För dessa studenter skulle jag vilja föreslå följande utbildningstider.

Inryckning 1:a året som nu omkring den 1 juli, d. v. s. omedelbart efter studentexamen. Tjänst utan uppehåll till omkring 1 maj året därpå, då årets värnpliktiga rekryter inrycka. Under denna tid genomgår studenten rekryt-, korprals- och underofficersutbildning. I egenskap av instruktör (såsom furir eller sergeant) deltar han i rekrytutbildningen 4 månader med slut den 31 augusti. Helst bör han omedelbart därefter deltaga i årets repetitionsövning, 22 dagar, då han senast den 1 oktober är fri för att egna sig åt studier eller det yrke han valt. Under sommarferierna året därpå genomgår han reservofficersutbildning samt utnämnes till officer, om han så önskar, vilket medför för honom skyldighet att göra vissa kortare tjänstgöringsperioder (å 22 dagar) under år och vid tidpunkter, som lämpa sig för honom.

Utbildningstiden, *inberäknat* reservofficersexamen, skulle då bli: $300 + 120 +$ eventuellt $22 + 90 = 510$ å 532 .

Kostnader. Det är naturligtvis omöjligt att, utan omständliga beräkningar, ange en siffra, och jag har ännu ej utfört dylika beräkningar. Men, så vitt jag kan döma, borde kostnaderna för en enligt ovanstående organiserad armé betydligt understiga nuvarande budgetsumma.

I sammanhang härmed bör erinras om de värnpliktiga, som undergå längre tjänstgöring än det stora flertalet. På ett eller annat sätt böra de erhålla någon ersättning.

I all synnerhet gäller detta den personal, som uttages till reservbefälsutbildning, och härvidlag bör man beträffande penningersättningen vara generös.

Huruvida staten därjämte kan tillerkänna dem någon förmån t. ex. vid beräk-
nandet av tjänsteår för dem, detta har betydelse. kan jag ej yttra mig om, men
vad som kan göras för att de ej skola bliva handikapade bör göras.

Med utmärkt högaktning

H. HJALMARSON.

Överstelöjtnant.
